

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie z protestu E.C.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzanego na dzień 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 29 listopada 2023 r.,

uznaje protest za zasadny, bez wpływu na ważność referendum.

UZASADNIENIE

E.C. (dalej: „skarżąca”) na podstawie art. 33 § 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (tekst jedn. Dz.U 2020, poz. 851 ze zm., dalej: „u.r.o.”) wniosła protest przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzanego na dzień 15 października 2023 r. Skarżąca zarzuciła sfalszowanie wyniku referendum w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w J. Skarżąca podniosła, że z treści protokołu wynika, że udział w referendum wzięło 769 uprawnionych, z urny wyjęto 769 kart i wszystkie karty uznano za ważne. Z treści protokołu wynika, że wszystkie głosy zostały oddane na „TAK”. Skarżąca podniosła, że na wszystkie

pytania referendalne odpowiedziała „NIE”. W ocenie skarżącej powyższe miało wpływ na wynik referendum, co powinno skutkować jego unieważnieniem. Do protestu skarżąca dołączyła wydruk protokołu wyniku referendum w Obwodowej Komisji wyborczej nr [...] w J..

W piśmie z 10 listopada 2023 r. Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej stwierdził, że odniesienie się do zarzutów sformułowanych w złożonym proteście wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego i ustalenia na jego podstawie stanu faktycznego, do czego Komisja nie jest uprawniona. W ocenie Przewodniczącego PKW oświadczenie skarżącej nie przesądza o tym, w jaki sposób konkretny głos został oddany. Jednakże nawet jeśli zarzut protestu jest zasadny, to nie miało to wpływu na wynik referendum ogólnokrajowego.

W piśmie z 16 listopada 2023 r. Prokurator Generalny wyraził pogląd, że wniesiony protest jest zasadny a naruszenie przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym może mieć wpływ na wynik referendum w obwodowej komisji wyborczej i może mieć wpływ na wynik referendum ogólnokrajowego. Prokurator Generalny stwierdził, że przedstawiony przez skarżącą protokół głosowania wskazuje, że: wydano 769 kart, wszystkie karty uznano za ważne i wszystkie głosy oddano na „TAK”. Tymczasem skarżąca na wszystkie pytania odpowiedziała „NIE”, a z urzędu wiadomo że 95% głosów oddano na „NIE”. Wobec powyższego skarżąca uprawdopodobniła, że w Obwodowej Komisji Wyborczej w J. doszło do deliktu referendalnego, polegającego na niezgodnym z art. 24 u.r.o. podliczeniu głosów oddanych w referendum, co stanowi naruszenie przepisów dotyczących głosowania i może mieć wpływ na wynik referendum.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Protest jest zasadny, jednakże stwierdzone naruszenie nie miało wpływu na ważność referendum.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.r.o. przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Zgodnie natomiast z art. 34 ust. 2 u.r.o.

do warunków i trybu wnoszenia protestu oraz sposobu jego rozpatrywania i trybu podejmowania uchwały w tej sprawie przez Sąd Najwyższy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu wyborczego.

W doktrynie podnosi się, że zarzuty, które dają podstawę do protestu przeciwko ważności referendum, można dekodować również z przepisów ustaw wyborczych, w tym z przepisów Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 2408; dalej: „k.wyb.”; por. A. Rakowska-Trela, *Postępowanie w sprawach z protestów wyborczych*, PiP 2010, nr 3, s. 62-74).

W stanie faktycznym sprawy zarzut dotyczący nieprawidłowego ustalenia wyniku referendum okazał się zasadny.

Ustawa o referendum ogólnokrajowym przewiduje następujący tryb ustalania wyniku referendum.

Zgodnie z art. 24 ust 1 i 2 u.r.o. po obliczeniu liczby ważnych kart do głosowania komisja obwodowa ustala wyniki głosowania w obwodzie, o których mowa w art. 25 ust. 2 pkt 5-7. W razie poddania pod referendum więcej niż jednej sprawy, przedstawionej w formie pytania lub wyboru wariantu rozwiązania, komisja obwodowa ustala wyniki głosowania oddzielnie w odniesieniu dla każdego pytania lub wyboru wariantu rozwiązania. Następnie Komisja obwodowa sporządza, w trzech egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie (art. 25 ust. 1 u.r.o.). Zgodnie z art. 26 ust 1 u.r.o. Przewodniczący komisji obwodowej niezwłocznie przesyła do komisarza wyborczego, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie wraz z wyjaśnieniami komisji co do zgłoszonych zarzutów, o których mowa w art. 25 ust. 5 i 6. Następnie przewodniczący komisji obwodowej niezwłocznie przekazuje w depozyt odpowiednio wójtowi lub burmistrzowi (prezydentowi miasta), konsulowi albo kapitanowi statku dokumenty z przeprowadzonego referendum oraz pieczęć komisji (art. 27 u.r.o.). Zgodnie z treścią art. 28 u.r.o. niezwłocznie po otrzymaniu od komisji obwodowych protokołów głosowania komisarz wyborczy dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania we wszystkich obwodach. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisarz wyborczy zarządza ponowne ich ustalenie przez komisję obwodową i powiadamia o tym Państwową

Komisję Wyborczą (ust. 1). Na podstawie protokołów głosowania w obwodach komisarz wyborczy ustala wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości i sporządza, w trzech egzemplarzach, protokół głosowania. W protokole wymienia się łącznie dane, o których mowa w art. 25 ust. 2. Przepisy art. 24 ust. 2 i art. 25 ust. 4 oraz 6 i 7 stosuje się odpowiednio (ust. 2). Protokół, o którym mowa w ust. 2, komisarz wyborczy przesyła niezwłocznie do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie określonym w drodze uchwały przez Państwową Komisję Wyborczą. Pozostałe dokumenty z przeprowadzonego referendum komisarz wyborczy przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego, właściwej dla siedziby komisarza wyborczego (ust. 3).

Zgodnie natomiast z treścią art. 30 ust. 1-3 u.r.o. po otrzymaniu protokołów od komisarzy wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia przez nich wyników głosowania. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania, o których mowa w ust. 1, Państwowa Komisja Wyborcza zarządza, w drodze uchwały, ponowne ustalenie przez komisarza wyborczego tych wyników. Państwowa Komisja Wyborcza:

- 1) ustala wyniki głosowania i wynik referendum;
- 2) sporządza protokół o wyniku referendum; przepisy art. 24 ust. 2 i art. 25 ust. 2 i 4 oraz 6 i 7 stosuje się odpowiednio;
- 3) przekazuje protokół o wyniku referendum wraz ze sprawozdaniem z przebiegu referendum Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałkowi Sejmu, Marszałkowi Senatu, Prezesowi Rady Ministrów oraz Sądowi Najwyższemu;
- 4) podaje niezwłocznie wynik referendum do wiadomości publicznej oraz ogłasza, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając na uwadze powyższe nie ulega wątpliwości, że Państwowa Komisja Wyborcza ustaliła wynik referendum w oparciu o wyniki głosowania w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w J., a który to wynik został ustalony w sposób nieprawidłowy.

W ocenie Sądu Najwyższego, nieprawidłowe ustalenie wyniku referendum w Obwodowej Komisji wyborczej nr [...] w J. miało wpływ na wynik referendum w tym obwodzie, jednakże nie może mieć wpływu na stwierdzenie ważności referendum. W okolicznościach niniejszej sprawy nie ulega wątpliwości, że

stwierdzenie jednostkowego przypadku błędnego ustalenia treści oddanego głosu (skarżąca wskazała, że na wszystkie pytania referendalne odpowiedziała w odmienny sposób, niż to wynika z protokołu) w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w J., nie może mieć wpływu na ważność tego referendum.

W ocenie Sądu Najwyższego, powyższe uchybienie nie miało wpływu na wynik referendum ogólnokrajowego. Jak bowiem wynika z oficjalnych danych podanych przez Państwową Komisję Wyborczą do wiadomości publicznej w drodze obwieszczenia z 17 października 2023 r. o wynikach głosowania i wyniku referendum przeprowadzonego w dniu 15 października 2023 r. (Dz.U. 2023, poz. 2236), frekwencja w tym referendum wyniosła 40,91%. W tej sytuacji nie ulega wątpliwości, że stwierdzenie jednostkowego przypadku błędnego ustalenia treści oddanego w referendum głosu samo w sobie nie może mieć realnego wpływu na wynik tego referendum.

Z powyższy względów, Sąd Najwyższy, stosownie do art. 242 § 1 i § 2 k.wyb. w związku z art. 34 ust. 2 u.r.o, postanowił jak w sentencji.

[a.ł]